

Mg.iur. Māra Ļūļa-Frankeviča
Andris Alpeus, maģistrants
Baltijas Starptautiskā akadēmija
Latvija

Valsts un pašvaldības iestāžu loma lietās saistībā ar bērna izcelšanās noteikšanu

Anotācija. Autoru publikācija skar valsts un pašvaldību iestāžu lomu lietās saistībā ar bērna izcelšanās noteikšanu. Pētījuma mērķis atklāt normatīvā regulējuma nepilnības, gadījumus, kad materiālajās tiesību normās noteiktā procesuālā kārtība ņem virsroku par bērnam piemītošajām tiesībām uz viņa personas identitātes aizsardzību, liedzot atbildīgajām valsts un pašvaldību iestādēm rīkoties bērna tiesībām un interesēm iespējami labākajā / atbilstošākajā veidā. Jautājums iegūst aktuālu un praktisku nozīmi, kad bērnam noteiktā paternitāte acīmredzami nonāk pretrunā ar bioloģisko un sociālo realitāti, pārkāpj normatīvajos aktos noteiktās bērna tiesības uz identitāti un stabilu ģimenes vidi. Pētījuma teorētiskā un praktiskā nozīme saistīta ar tiesiskā regulējuma sakārtošanas iespējām izvirzītajos problēmjautājumos.

Atslēgvārdi: bērns, paternitāte, bāriņtiesa, prokuratūra.

Mg.iur. Мара Люля-Франкевица
Андрис Алпеус, магистрант
Балтийская Международная Академия
Латвия

Роль государственных и муниципальных учреждений в делах установления происхождения ребёнка

Аннотация. Публикация затрагивает роль государственных и муниципальных учреждений в делопроизводствах, связанных с определением места происхождения ребенка. Цель исследования - определить недостатки нормативного регулирования, случаи, когда указанный в материальных нормах механизм процедуры берет верх над правами ребенка о защите идентичности личности, лишая компетентные государственные и муниципальные учреждения возможности действовать наилучшим образом в соответствии с интересами и правами ребенка. Вопрос принимает актуальное и практическое значение, когда назначенное ребенку отцовство явно входит в противоречие с биологической и социальной реальностью, нарушает указанные в нормативных актах права ребенка на идентичность и стабильную семейную среду. Теоретическое и практическое значение исследования связано с возможностью упорядочить правовое регулирование рассматриваемых проблемных вопросов.

Ключевые слова: ребенок, отцовство, сиротский суд, прокуратура.

Mg.iur., Mara Lula-Frankevica
Andris Alpeus, Master's Student
 Baltic International Academy
 Latvia

The role of state and municipal authorities in cases associated with the establishment of origin of a child

Abstract. The article looks into the role of state and municipal authorities in cases associated with the establishment of origin of a child. The study aims to reveal imperfections in the regulatory framework in cases, where the procedural arrangements set out in the substantive legal norms take the upper hand over the rights of a child to protection of their personal identity, preventing the responsible state and municipal authorities from acting in a way best possible/most appropriate to the child's rights and interests. The question obtains a relevant and practical meaning, when the defined child paternity obviously comes into conflict with the biological and social realities, violates the child's rights to an identity and a stable family environment set out in the normative acts. The theoretical and practical significance of the research is connected to the possibilities to update the legal regulations with respect to the issues raised.

Keywords: a child, paternity, Orphan's Court, the prosecutor's office.

levads

Autoru profesionālās darbības (Praktizējoša zvērināta advokāte / Valmieras pilsētas pašvaldības iestādes "Valmieras bāriņtiesa" priekšsēdētāja vietnieks, Valmieras pilsētas pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības komisijas loceklis, Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijas valdes loceklis) ir saistītas ar dažādiem ģimenes tiesību jautājumiem, bērnu un aizgādībā esošo personu personisko un mantisko interešu un tiesību aizstāvību. Uz empīriskās pieredzes balstīti autoru novērojumi, situāciju analīzes liek secināt, ka ir gadījumi, kad materiālajās tiesību normās noteiktā procesuālā kārtība ņem virsroku par bērnam piemītošajām tiesībām uz viņa personas identitātes aizsardzību. Minētais nozīmē, ka tiesību normu piemērotājam ir pašam jāveic tās izvērtēšana un jāatrod attiecīgajam dzīves gadījumam piemērots tiesiskais risinājums.

Var konstatēt likuma robus, kad attiecībā uz bērna izcelšanās noteikšanu, viņa personas identitātes aizsardzību, likumā, formāli raugoties, ir ietverts tiesiskais regulējums, bet kas tomēr, pats par sevi, nav tieši vai ir sarežģīti un neviennozīmīgi pielietojams konkrētā dzīves gadījuma izšķiršanai. Jautājums skar Valsts un pašvaldības iestāžu lomu/ kompetenci lietās saistībā ar bērna izcelšanās noteikšanu, nodrošinot bērna tiesību un interešu aizstāvību. Tas

iegūst aktuālu nozīmi, kad bērnam noteiktā paternitāte, materiālajās tiesību normās noteiktās procesuālās kārtības ietvara dēļ, acīmredzami nonāk pretrunā ar bioloģisko un sociālo realitāti, pārkāpj normatīvajos aktos noteiktās bērna tiesības uz identitāti un stabilu ģimenes vidi. Publikācijas mērķis ir atklāt šos likuma robus, sniegt priekšlikumus normatīvā regulējuma pilnveidei. Veicot pētījumu, autori pamatā izmanto empīriskās datu vākšanas, analītisko, salīdzinošo, loģiskās interpretācijas, analogijas, modelēšanas metodi.

Valsts un pašvaldību iestāžu loma lietās saistībā ar bērna izcelšanās noteikšanu

Civilprocesa likuma 30.nodaļā „Lietas par bērna izcelšanās noteikšanu” noteikts, ka lietas par bērna izcelšanās noteikšanu vai paternitātes apstrīdēšanu tiesa izskata pēc vispārējiem noteikumiem, ievērojot šajā nodaļā paredzētos izņēmumus. Likums nosaka:

- 1) personas, kuras var apstrīdēt paternitātes pieņēmumu (satur norādi par to, ka minēto prasību var celt saskaņā ar Civillikuma 149. panta noteikumiem);
- 2) personas, kuras var apstrīdēt paternitātes atzīšanu (satur norādi par to, ka minēto prasību var celt saskaņā ar Civillikuma 156. panta noteikumiem);
- 3) personas, kuras var celt prasību par paternitātes noteikšanu (satur norādi par

to, ka minēto prasību var celt saskaņā ar Civillikuma 158.panta pirmās daļas noteikumiem).

Saskaņā ar vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem (88.panta 1.daļa, 127.panta 2., 3.daļa), likumā, LR saistošos starptautiskajos līgumos vai ES tiesību aktos paredzētajos gadījumos valsts vai pašvaldību iestādes un personas var iesniegt tiesā pieteikumu, lai aizstāvētu citu personu tiesības un ar likumu aizsargātās intereses. Nepilngadīgo personu interesēs prasību ceļ šo personu likumiskie pārstāvji, bet šā likuma 72.panta ceturtajā daļā paredzētajos gadījumos prasību var celt pats nepilngadīgais. Aizgādībā esošo personu interesēs prasību ceļ šo personu pārstāvji kopā ar aizgādībā esošo personu vai vieni paši attiecīgās personas vietā, ja to noteikusi tiesa, izņemot 72.panta piektajā daļā paredzēto gadījumu. Prokurors, valsts vai pašvaldību iestādes vai personas, kurām ar likumu piešķirtas tiesības aizstāvēt tiesā citu personu tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses, var celt prasību, lai aizstāvētu šo personu aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības [1].

Eiropas Konvencijā par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā 4.pantā noteikts, ka labprātīga paternitātes noteikšana nav pārsūdzama nedz apstrīdama, ja iekšējie likumi paredz šādas procedūras, izņemot gadījumus, kad persona, kas vēlas atzīt vai ir atzinusi bērnu, nav viņa bioloģiskais tēvs [2].

LR Satversmes tiesa, noskaidrojot minētās Konvencijas 4.panta jēgu, atsaukusies uz Eiropas Padomes sniegto skaidrojumu par Konvencijas 4.pantu, ka tajā nav noteiktas personas vai varas iestādes, kas varētu pārsūdzēt vai apstrīdēt brīvprātīgu paternitātes atzīšanu. Šis jautājums ir atstāts nacionālā likumdevēja izšķiršanai. *Tādējādi likumdevējam ir tiesības gan paredzēt apstrīdēšanas iespēju, nosakot attiecīgo personu loku, gan arī noteiktos gadījumos bērna interešu aizstāvības un nodrošināšanas nolūkā nejaud noteiktam personu lokam apstrīdēt paternitāti. Likumdevējam jāizvērtē, kurām personām šādas tiesības ir jāpiešķir un kurām tās var tikt piešķirtas [3].*

LR Satversmes tiesa 03.06.2009., taisot spriedumu lietā Nr. 2008-43-0106 „Par Civillikuma 156. panta otrās daļas vārdu „divu gadu laikā, skaitot no dienas, kad viņi uzzinājuši par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti” atbilstību

Latvijas Republikas Satversmes 92. un 96. pantam un 15.10.1975. Eiropas Konvencijas par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā, 4.pantam”, kā būtisku ņēmusi vērā apstākli, minot kā argumentu, ka „*bāriņtiesa saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktu ir tiesīga iesniegt tiesā prasības pieteikumu bērna interesēs arī saistībā ar brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanu. Šādas tiesības bāriņtiesa var izmantot, ja tā uzskata, ka paternitātes apstrīdēšana ir bērna interesēs. Šo tiesību īstenošana ir atkarīga no bāriņtiesai piešķirtās rīcības brīvības ietvaros izdarītajiem lietderības apsvērumiem. Tādā veidā tiek pildīts Bāriņtiesu likuma 17.panta 1.punktā noteiktais un aizstāvētas bērna tiesības. Līdz ar to likumdevējs ir paredzējis papildu procesuālo mehānismu, ar kura palīdzību nepieciešamības gadījumā ir iespējams aizstāvēt bērna tiesības*” [4].

Uz attiecīgajiem argumentiem spriedumā norādījusi gan LR Tieslietu ministrija [5], gan LR Tiesībsargs [6], u.c. pieaicinātās personas. LR Tieslietu ministrija norādījusi, „*ka pat tad, ja paternitātes apstrīdēšanas termiņš ir nokavēts, bāriņtiesai saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 16. panta 5.punktā noteikto ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus bērna interesēs. Šāds prasības pieteikums iesniedzams, lai tiktu nodrošinātas Bērnu tiesību aizsardzības likuma 8.panta otrajā daļā noteiktās bērna tiesības uz savas identitātes saglabāšanu*”. Satversmes tiesas likuma 32.panta otrajā daļā noteikts, ka Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām [7].

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66., 67.panti nosaka pašvaldību kompetenci bērna tiesību aizsardzībā [8]. Saskaņā ar minētā likuma 66.panta trešo daļu, kā arī Bāriņtiesas likuma 2.pantu – bāriņtiesas, kas ir novada vai republikas pilsētas pašvaldības izveidotas aizbildnības un aizgādības iestādes, nodrošina bērna personisko un mantisko tiesību aizsardzību. Atbilstoši Bāriņtiesu likumam, bāriņtiesa aizstāv bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, piedalās lietas izskatīšanā tiesā, u.c [9].

01.07.2014. stājās spēkā grozījumi Bāriņtiesu likumā, kas noteica papildināt Bāriņtiesu li-

kuma 16.panta 5.punktu ar vārdiem „kā arī prasības pieteikumus par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu”, attiecīgi nosakot, ka „**bāriņtiesai ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus un pieteikumus bērna** vai aizgādībā esošās personas **interesēs, izņemot pieteikumus par** rīcībspējas ierobežošanu un pārskatīšanu un pagaidu aizgādības nodibināšanu, kā arī prasības pieteikumus par **paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu** [10].

Ņemot vērā tiesību normu loģisko interpretāciju, grozījumi praktiski nozīmē to, ka bāriņtiesai tiek saglabāta tiesība bērna interesēs iesniegt tiesā prasības pieteikumu par brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanu, bet, nosakot ierobežojumu iesniegt tiesā prasību par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu.

Šāds gadījums var būt, piemēram, ja vīrietis dzimtsarakstu nodaļā ģimenes veidošanas nolūkos atzīst savas sievas vai kopdzīves partneres bērnu par savu, labi zinot, ka viņš nav šī bērna bioloģiskais tēvs. Šādu rīcību par nelikumīgu atzinis LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 13.05.2009. taisot spriedumu lietā Nr.SK-107/2009. Senāts spriedumā norādījis, ka jautājums par vecāku un bērnu attiecību nodibināšanu gadījumā, ja bērns nav cēlies no konkrētās personas, risināms adopcijas, nevis brīvprātīgas paternitātes atzīšanas kartībā. Brīvprātīga paternitātes atzīšana ārpus dzimšanas brīža bērnam, personai zinot, ka tas nav viņa bērns, vērtējama kā likumā noteiktās adopcijas kārtības apiešana, jo minētais apstāklis liedz iespēju pārliecināties par atbildētāja (...) piemērotību vecāka pienākumu pildīšanai, sakarā ar ko var tikt nodarīts kaitējums bērna interesēm [11].

Autori, noskaidrojot pamatojumu likuma grozījumam, analizējot attiecīgā likumprojekta „Grozījumi Bāriņtiesu likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju) / Tieslietu ministrijas izstrādātais likumprojekts atbalstīts Ministru kabineta 02.10.2012. sēdē (protokols Nr.54, 141.§.), iesniegts Saeimas prezidijam 09.10.2012. / [12] tajā norādīts, ka „*Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktu bāriņtiesai ir paredzētas tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus un pieteikumus bērna interesēs. Šāda tiesību norma pēc bāriņtiesu un tiesnešu sniegtās informācijas ir veicinājusi nevienveidīgas tiesu prakses veidošanos, izska-*

tot tiesās paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanas lietas, jo daļa tiesu pieņem izskatīšanai bāriņtiesu prasības pieteikumus bērna interesēs par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktu, bet daļa tiesu šādus prasības pieteikumus nepieņem, pamatojoties uz to, ka bāriņtiesai šādas prasījuma tiesības nav un ka šādas tiesības ir tikai Civillikuma 149.pantā minētajām personām (bērna mātei, bērna mātes vīram, bērnam pēc pilngadības sasniegšanas vai bērna mātes vīra vecākiem pēc bērna mātes vīra nāves, ja viņš līdz nāves brīdim nav zinājis par bērna dzimšanu). Līdz ar to ar likumprojektu būtu jānovērš šādas nevienveidīgas tiesu prakses veidošanās.”

Attiecīgo pamatojumu autori vērtē kritiski. Vienlīdzības princips paredz to, ka pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus, bet, pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, — atšķirīgus lēmumus. Tiesām ir pienākums un būtiska atbildība nodrošināt taisnīgumu un vienlīdzību, nepieņemot atšķirīgus lēmumus līdzīgās dzīves situācijās, un šī pienākuma rezultāts ir viendabīgs tiesas nolēmumu kopums.

Civilprocesa likuma 5.panta 6.punktā noteikts, ka piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru. Judikatūras jēdziens ir nošķirams no tiesu prakses jēdziena, un tie nav lietojami kā sinonīmi [13]. Gan judikatūru, gan tiesu praksi veido tiesu nolēmumi, kas apvieno tiesas lēmumus un spriedumus. Ar lēmumu apzīmē tādu tiesas nolēmumu, ar kuru lieta netiek izspriesta pēc būtības, bet, piemēram, tiek izlemts procesuāls jautājums. Savukārt, pēc lietas izspriešanas pēc būtības, tiesa taisa un pasludina spriedumu. Ar tiesu praksi apzīmē visus tiesa pieņemtos nolēmumus, tajā skaita tos, kas ir kļūdaini vai pārsūdzēti augstākas instances tiesa. Judikatūra ir labākā daļa no tiesu prakses, jo ar to apzīmē spēkā stājušos, tiesiskus, secīgus un līdzīgus tiesu nolēmumus, bieži vien tādos, kuri satur augstvērtīgas juridiskas atziņas. Šādas augstvērtīgas juridiskas atziņas ir būtisks tiesību avots tiesību piemērotajam, kura mērķis ir ar tiesību normu piemērošanu sasniegt taisnīgumu. Līdz ar ko, var apgalvot, ka judikatūras izmantošana ir likumā noteikta prasība. Judikatūra ir jāpārzina, lai prognozētu

iespējamo lietas risinājumu un apsvērtu rīcību turpmākā tiesvedībā.

Vienveidīgas tiesu prakses veicināšanai LR Augstākā tiesa apkopo tiesu praksi par aktuāliem tiesību normu piemērošanas jautājumiem. Tā, iepazīstoties ar LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2004.gada tiesu prakses apkopojumu civillietu izskatīšanā par bērna izcelšanās noteikšanu, adopcijas apstiprināšanu un atcelšanu, uzturlīdzekļu piedziņu no vecākiem bērna uzturēšanai, laulības šķiršanu un neesamību, LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments uzsvēris, ka „šādā saistībā svarīgi zināt, ka nepilngadīgā bērna interesēs prasību par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu var celt bāriņtiesa, kādas tiesības noteiktas likuma „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” 19.panta 4.punktā (šobrīd atbilstošā norma būtu Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punkts), ja prasītājs, kam būtu šāda tiesība iepriekš apstrīdēt paternitātes pieņēmumu, ir nokavējis Civillikuma 149.pantā noteikto divu gadu termiņu” [14]. Arī bijušais Augstākās tiesas senators un ģimenes tiesību speciālists I.Fridrihsons izteicis viedokli, ka tā kā minētais divu gadu prasības celšanas termiņš nav atjaunojams, tad, ja tas ir nepilngadīgā bērna interesēs, prasību var celt arī bāriņtiesa saskaņā ar likuma „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” 19.panta 4.punktu [15].

Saskaņā ar principiem, kurus apstiprina tiesu prakse, ja ģimenesiskās saiknes esamība ir acīmredzama, valstij ir jāriņķojas tā, lai stiprinātu šīs saiknes un radītu likumīgas garantijas, kas ļautu bērnam adaptēties ģimenē. No Eiropas Cilvēktiesību Tiesas (turpmāk tekstā – ECT) prakses izriet secinājums, ka bērnam ir tiesības uz to, lai bez nevajadzīgas kavēšanās tiktu nodrošināta tiesiskā noteiktība tiesiskajās attiecībās, kas skar bērna personas identitāti [16]. Autors secina, ka likumdevējs, pieņemot attiecīgos likuma grozījumus, pēc būtības neapdomīgi atteicies no papildus procesuālā mehānisma, ar kura palīdzību nepieciešamības gadījumā bija un būtu iespējams aizstāvēt bērna tiesības. Likumdevējs tādā veidā nav spējis parūpēties, lai grozītie normatīvie akti aizsargātu bērnu intereses iespējami labākajā veidā, jo realitātē iespējamās situācijas, kad paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, pat tādos apstākļos, kad ir nokavēts Civillikuma 149.pantā noteiktais divu gadu termiņš, ir bērna interesēs, jo nākotnē var skart

bērna tiesības uz uzturlīdzekļu saņemšanu no bioloģiskā tēva, var skart bērna mantojuma tiesības. Bērnam tādejādi var tikt liegtas dažādas tiesības vai to pilnvērtīga izmantošana, un tas ir pretrunā ar viņa interesēm.

Ievērojot Civillikuma 149.pantā noteikto, tiesība apstrīdēt bērna izcelšanos ir personiska. Civillikuma / Ģimenes tiesību daļas komentāros atrodams viedoklis, ka prokuratūra var celt prasību minēto personu vietā, ja viņas atzītas par rīcībnespējīgām (atbilstoši šobrīd spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, ja to rīcībspēja ir ierobežota), bet nevar to citos gadījumos [17].

Minētais viedoklis arī vērtējams kritiski, jo, kā minēts iepriekš, ja ģimenesiskās saiknes esamība ir acīmredzama, valstij tomēr būtu jāriņķojas tā, lai stiprinātu šīs saiknes un radītu likumīgas garantijas, kas ļautu bērnam adaptēties ģimenē. Tas pēc būtības nozīmē arī to, ka tiesiskā noteiktība un citi leģitīmi mērķi, kas bijuši Civillikumā noteiktā divu gadu paternitātes pieņēmuma vai paternitātes brīvprātīgas apstrīdēšanas termiņa noteikšanas pamatā, neizslēdz tiesas pienākumu apsvērt, vai konkrētajā gadījumā kādas personai piemērošas cilvēktiesības ievērošana neņem virsroku pār materiālajā tiesību normā noteiktas procesuālās kārtības ievērošanu.

Atbilstoši Prokuratūras likumā noteiktajam, prokuratūra ir tiesu varas institūcija, kas patstāvīgi veic uzraudzību pār likumības ievērošanu šajā likumā noteiktās kompetences ietvaros, un tās uzdevums ir reaģēt uz likuma pārkāpumu un nodrošināt ar to saistītās lietas izlemšanu likumā noteiktajā kārtībā [18].

Ņemot vērā loģiskās interpretācijas metodi, var secināt, ka tādos apstākļos, ja prasītājs / persona, kam būtu šāda tiesība iepriekš apstrīdēt paternitātes pieņēmumu, ir nokavējis Civillikumā noteikto divu gadu termiņu, persona ar attiecīgu lūgumu, pamatojot to, kā prasības celšana tiesā ir samērojama ar bērna tiesībām uz identitāti un stabili ģimenes vidi (skat. Civillikuma 148., 156.panta piektā daļa, piem., prasījums par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu un paternitātes noteikšanu vienlaicīgi), var vērsties prokuratūrā ar lūgumu bērna intereses celt prasību tiesā.

Izmantojot empīriskās datu vākšanas metodes (no pieredzes izrietošās) – intervijas /pārrunas, situāciju analīzes, aptauju, autori, meklējot

atbildi, veikuši pētījumu, uzdodot sekojoša rakstura jautājumus LR Prokuratūras struktūrvienībām (aptverot Vidzemes, Zemgales, Kurzemes, Latgales un Rīgas apgabala prokuratūras):

- 1) Cik gadījumos, laikā no 01.07.2014. līdz šim laikam, personas (kam būtu tiesība iepriekš apstrīdēt paternitātes pieņēmumu un tās ir nokavējušas Civillikumā noteikto divu gadu termiņu prasības celšanai tiesai) ar attiecīgu lūgumu bērna intereses celt prasību tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu ir vērsušās prokuratūrā?
- 2) Cik gadījumos, laikā no 01.07.2014. līdz šim laikam, prokuratūra, izskatot personas lūgumu, ir bērna interesēs vērsusies tiesā ar prasības pieteikumu par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu?
- 3) Kāds ir Prokuratūras viedoklis par tās vērsānos bērna intereses ar pieteikumu tiesā bērna paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai, apstākļos, kad pati tiesīgā persona nokavējusi civillikumā noteikto divu gadu termiņu, un bāriņtiesai šīs tiesības ir ierobežotas / liegtas?

No atbildēm, kuras autori saņēmuši no minētajām LR Prokuratūras struktūrvienībām, var secināt, ka laikā no 01.07.2014., ne arī iepriekš, prokuratūrām Latvijā nav bijušas attiecīgās prakses, prokuratūras nav saņēmušas nevienu personas iesniegumu ar lūgumu celt prasību tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu bērna interesēs, un līdz ar to, nav iesniegts neviens prasības pieteikums tiesā. Minēto apstiprinājusi ar LR Prokuratūras Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta 23.02.2017. sniegtā informācija.

Vairākas LR Prokuratūras struktūrvienības, saistībā ar uzdotajiem jautājumiem, izteikušas viedokli, ka attiecīgās prakses neesamības dēļ, tās nevar objektīvi izteikt viedokli saistībā par prokuratūras vērsānos bērna intereses ar pieteikumu tiesā bērna paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai, apstākļos, kad pati tiesīgā persona nokavējusi civillikumā noteikto divu gadu termiņu, un bāriņtiesai šīs tiesības ir ierobežotas / liegtas. Ņemot vērā, ka nav bijusi vajadzība padziļināti pētīt jautājumus, kas saistīti ar paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu tiesā, norādīts, ka prokuroriem nav motivēta un pamatota viedokļa par vēstulē uzdoto trešo jautājumu. Autors arī no saņemtās LR Ģenerālprokuratūras

sniegtās atbildes secina, ka jautājums par tālāko procesuālo mehānismu attiecībā pret izņēmumu, kas noteikts Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktā, kas paredz ierobežojumu bāriņtiesai celt prasības pieteikumu tiesā bērna paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai, apstākļos, kad pati tiesīgā persona nokavējusi civillikumā noteikto divu gadu termiņu, ir neskaidrs. Attiecīgo priekšstatu rada arī LR Ģenerālprokuratūras sniegtajā atbildē norādītais, ka viedokļa sniegšana par tiesību normu vispārīgu piemērošanu neietilpst tās kompetencē. Vairākas LR Prokuratūras struktūrvienības sniegušas gan pretēju viedokli – ieteikumus un norādes par LR Ģenerālprokuratūras kompetenci sniegt viedokli par pētāmo jautājumu.

Autoru līdzšinējā profesionālā darbība, skaidrojot kolēģu viedokļus citās bāriņtiesās, veicot pārrunas/ intervijas ar tiesu darbiniekiem, ļauj norādīt uz vairākkārt konstatētajiem gadījumiem praksē, kad paternitātes pieņēmums, materiālajās tiesību normās noteiktās procesuālās kārtības ietvara dēļ, acīmredzami nonāk pretrunā ar bioloģisko un sociālo realitāti, pārkāpj normatīvajos aktos noteiktās bērna tiesības uz identitāti un stabilu ģimenes vidi.

Nepieciešamība apstrīdēt paternitāti izriet no vajadzības nostiprināt bioloģisko īstenību, kam mūsdienās tiek piešķirta aizvien lielāka loma sakarā ar cilvēktiesību (tostarp tiesību uz privāto dzīvi) attīstību. ECT vairākās lietās ir norādījusi, ka situācija, kad legālai prezumpcijai ļauj dominēt pār bioloģisko (un sociālo) realitāti, var nebūt savienojama ar pienākumu nodrošināt efektīvu privātās un ģimenes dzīves aizsardzību [19]. Tiesīgā persona, nokavējot Civillikumā noteikto divu gadu termiņu celt prasību tiesā bērna paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai, apstākļos, kad tā arī pati rūpējas un gada par bērnu, lai tālāk secīgi varētu risināt jautājumu par paternitātes noteikšanu bērnam atbilstoši bioloģiskai un sociālai realitātei, modelējot situāciju tālāk, faktiski var nonākt „neapskaužamā” situācijā, vai, arī radīt diezgan amizantu situāciju, kad šai pašai personai - bērna bioloģiskajam tēvam faktiski nav izejas, kā pretendēt uz sava paša bērna adopciju, ja to ļauj attiecības ar bērna māti, un ar nosacījumu, ka bērna juridiskajam tēvam tiek atņemtas aizgādības tiesības. Kamēr paternitāte nav apstrīdēta, tiesiska nozīme ir vienīgi ierakstam par

tēvu bērna dzimšanas reģistrā, pat ja bioloģiskā realitāte ir cita. Minēto nostiprinājis LR Augstākās tiesas Senāts 13.10.2010. taisot spriedumā lietā Nr.SPC-169/2010. Senāts norādījis, ka ieraksts dzimšanas reģistrā par bērna tēvu likumā noteiktā kārtībā nav anulēts, tādejādi apstāklim, ka S.K. nav S. bioloģiskais tēvs, nav tiesiskas nozīmes [20].

Tā, bāriņtiesa X bērna intereses 26.03.2009. bija cēlusi prasības pieteikumu vispārējas jurisdikcijas tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu. Tiesa 27.10.2009. pieņēma lēmumu izbeigt tiesvedību, pamatojoties uz Civiltiesas likuma 223.panta 2.punktu, kas nosaka, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības, atzīstot, ka bāriņtiesa ir publiska persona un, lemjot jautājumus par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, tai ir tikai tādas tiesības, kādas ir noteiktas normatīvajos aktos. Tiesa lēmumā norādījusi, ka Bāriņtiesu likuma 16.pantā ir noteiktas bāriņtiesas tiesības, kurā nav noteikts, ka bāriņtiesa ir tiesīga iesniegt tiesā prasības pieteikumu par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu. Tiesas ieskatā, prasības pieteikuma par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu iesniegšana tiesā ir izteikts personisks raksturs un izriet tikai no personas gribas, pamatojot to ar Civiltiesas likuma 149.panta 6.daļu [21].

Par minēto Tiesas lēmumu bāriņtiesa iesniedza blakus sūdzību, lūdzot atcelt tiesas pieņemto lēmumu lietā un nodot lietu jaunai izskatīšanai. Bāriņtiesa blakus sūdzībā, minot tās apsvērumus, atzinusi, ka prasības pieteikuma par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu iesniegšana tiesā ir izteikts personisks raksturs un izriet tikai no personas gribas, taču norādījusi, ka tiesa nav analizējusi un ņēmusi vērā to, ka lietā iesaistītā trešā persona ir vērsusies ar iesniegumu bāriņtiesā, kurā izteikusi personisku lūgumu viņas nepilngadīgās meitas interesēs sniegt prasības pieteikumu tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, tā kā atbildētājs nav bērna bioloģiskais tēvs un trešā persona, gan arī atbildētājs nokavējuši termiņu, kurā paši varējuši apstrīdēt paternitātes pieņēmumu. Bāriņtiesa vērsusi uzmanību uz jau minēto LR Augstākās tiesas Senāta Civiltiesu departamenta 2004.gada tiesu prakses apkopojumu civiltiesu izskatīšanā par bērna izcelšanās noteikšanu, adopcijas apstiprināšanu un atcelšanu, uztur-

līdzekļu piedziņu no vecākiem bērna uzturēšanai, laulības šķiršanu un neesamību.

Apelācijas instances tiesa 01.02.2010. lēmumā, izskatot bāriņtiesas blakus sūdzību par pirmās instances tiesas 27.10.2009. lēmumu izbeigt tiesvedību minētajā civillietā, norādījusi, ka nepilngadīgā bērna paternitātes apstrīdēšana ir bērna interesēs, jo nākotnē var skart bērna tiesības uz uzturlīdzekļu saņemšanu no bioloģiskā tēva vai bērna mantojuma tiesības. Neizmantojot Civiltiesas likuma 149.pantā paredzēto iespēju paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai, bērna intereses nav ievērotas. Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa atcēlusi pirmās instances tiesas 27.10.2009. lēmumu, nododot lietu jaunai izskatīšanai tai pašai pirmās instances tiesai [22].

Minētajā lietā, pirmās instances tiesa 15.02.2011., taisot spriedumu, bāriņtiesas prasību tomēr noraidīja, pēc būtības, turpinot pieturēties pie argumentiem, kādi tika minēti tiesas 27.10.2009. lēmumā [23].

Bāriņtiesa 03.03.2011., iesniedzot apelācijas sūdzību, atkārtoti norādījusi, ka pirmās instances tiesa vērtējusi tikai to, ka bērna vecāki bez objektīva iemesla nav realizējuši Civiltiesas likumā noteiktajā termiņā, kas vērstas uz bērna interešu aizsardzību, savas tiesības attiecībā uz bērnam noteiktā tiesiskā statusa apstrīdēšanu, un ka bāriņtiesas lēmums par prasības pieteikuma iesniegšanu tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu bērnam pieņemts vienīgi pēc mātes iniciatīvas. Bāriņtiesa pievienojās tiesas viedoklim, ka *nav atbalstāma prakse, kas pieļautu paternitātes apstrīdēšanas iespējas neierobežotā termiņā, proti, tādā, kas atkarīgs vien no laika, kad vecāks, kurš nolaidīgi izturējies pret bērna tiesībām un interesēm, ir vērsies bāriņtiesā ar lūgumu celt tiesā attiecīgu prasījumu, kas savukārt apdraudētu bērna tiesisko drošību*, taču tiesa spriedumā norādījusi arī uz to, ka ir pieļaujams izņēmums, lai ievērotu bērna vislabākās intereses. Lietā nepastāvēja strīds. Lietas materiālos esošie dokumenti pierādīja un tiesas sēdes laikā puses apstiprinājušas, ka atbildētājs nav un nekādā veidā nevar būt trešais personai dzimušās meitas tēvs.

Apelācijas instances tiesa, izskatot bāriņtiesas apelācijas sūdzību, bāriņtiesas prasību, 27.09.2011. taisot spriedumu, apmierinājusi [24].

Konkrētais piemērs spilgti ilustrē situāciju, ka arī pirms grozījumu veikšanas Bāriņtiesu likumā, kas stājās spēkā 01.07.2014., kas šobrīd paredz ierobežojumu bāriņtiesai celt prasības pieteikumu tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, attiecīga jautājuma pastāvēja diezgan pretrunīgi viedokļi normatīvo aktu interpretācijā un to piemērošanā.

Pavisam citā situācijā, bāriņtiesa (X), mainoties normatīvajam regulējumam, aizstāvot bērna intereses un tiesības, vērsās ar prasības pieteikumu tiesā par bērna paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu un paternitātes noteikšanu. Balsoties uz Bāriņtiesu likumā pieņemtajiem grozījumiem, Civilprocesa likuma noteikumiem, tiesa nebija citas iespējas, kā noraidīt bāriņtiesas prasību. Attiecīgās tiesvedības laikā tika uzdots un palika neatbildēts jautājums, par to, kuram šādos apstākļos būtu tiesība celt bērna interesēs prasības pieteikumu tiesā paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanai.

Modelēt līdzīgas situācijas un piemērus, ņemot vērā vispārējās laulības un ģimenes tendences [25], iespējams ir daudz.

ECT ir vairākkārt uzsvērusi, ka bērna tiesības noteikt tiesisko attiecību ar bioloģisko tēvu pieder pie bērna privātās dzīves un ka privātās dzīves respektēšana prasa, lai katram būtu iespēja noskaidrot savu kā individuālas cilvēciskas būtnes identitāti, izmantojot bioloģisko patiesību, un pieeja šādai informācijai ir svarīga sakara ar tās veidojošo ietekmi uz bērna personību [26]. Tāpat tēva tiesisko attiecību nodibināšana ar viņa iespējamo bērnu skar tēva privāto dzīvi [27].

Autori uzskata, ka iztrūkst loģiska pamata, kādēļ bāriņtiesām, kuras, pēc likuma ir izveidotas specializētas aizbildnības un aizgādības iestādes, un, kuru pienākums, atbilstoši Bāriņtiesu likuma 17.panta 1.punktā noteiktajam, ir aizstāvēt bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, normatīvais regulējums nosaka speciālu izņēmumu, liedz / ierobežo bāriņtiesas tiesības celt prasības pieteikumu tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, ja tas būtu nepieciešams bērna tiesību un interešu aizstāvēšanai.

Vēl jo vairāk, var secināt par likuma jeb normatīvā regulējuma roba esamību, jo arī prokuratūrām nav šādas prakses, kas liecina par to, ka jautājums ir atklāts, un, no juridiskā viedokļa, kā

kāzuss, ir gana interesants. Attiecībā pret izņēmumu, kas noteikts Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktā, kas paredz ierobežojumu bāriņtiesai bērna interesēs celt prasības pieteikumu tiesā par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, normatīvais regulējums neparedz skaidru, bērna interesēm atbilstošu risinājumu.

Var secināt, ka kompetentās iestādes bērna tiesību aizsardzībā, materiālajās tiesību normās noteiktās procesuālās kārtības ietvara dēļ, ne vienmēr var rīkoties bērna tiesībām un interesēm iespējami labākajā / atbilstošākajā veidā, lai aizsargātu bērna personas identitāti. Situāciju modelēšana ļauj noteikt gadījumus, kad materiālajās tiesību normās noteiktā procesuālā kārtība ņem virsroku par bērnam piemītošajām tiesībām uz viņa personas identitātes aizsardzību.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka likuma robs ir apzināts, ja likumdevējs kādu tiesību jautājumu atstājis atklātu, lai tā risinājumu nodotu tiesu prakses un tiesību doktrīnas rokās. Šeit, pirmkārt, runa ir par tiem gadījumiem, kad attiecībā uz kādu tiesību jautājumu likumā – formāli raugoties – ir ietverts tiesiskais regulējums, kas tomēr pats par sevi vēl nav tieši pielietojams konkrēta dzīves gadījuma izšķiršanai (piemēram, ģenerālklausulas, likumā ietvertās norādes uz lietas izspriešanu pēc tiesas ieskata). Līdz ar to tiesnesim (ar jēdzienu „tiesnesis” tiek saprasts jebkurš tiesību normu piemērotājs) pašam jāveic tālāka izvērtēšana un jāatrod attiecīgajam dzīves gadījumam piemērots tiesiskais risinājums [28].

Autoru priekšlikums ir atjaunot Bāriņtiesu 16.panta 5.punkta redakciju redakcijā, kāda tā bija spēkā līdz 01.07.2014., t.i., ka „Bāriņtiesai ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus un pieteikumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, izņemot pieteikumus par rīcībspējas ierobežošanu un pārskatīšanu un pagaidu aizgādības nodibināšanu”. Attiecīgais regulējums ļautu pilnībā atgriezties pie tā papildus procesuālā regulējuma, kas visplašākajā veidā ļautu, rodoties tādai nepieciešamībai, atbildīgajām iestādēm bērna tiesību aizsardzībā rīkoties un aizstāvēt bērna tiesības un intereses.

Atbilstoši spēkā esošajām normām, bāriņtiesas lomu lietās par bērna izcelšanās noteikšanu praksē var saistīt ar gadījumiem, kad bāriņtiesa bērna interesēs lemj iesniegt tiesā prasības pieteikumu par brīvprātīgi atzītas paternitātes ap-

strīdēšanu, kad bāriņtiesai nepieciešams sniegt tiesai atzinumu, vai, bāriņtiesai nepieciešams lemt par piekrišanas sniegšanu bērna paternitātes atzīšanai.

Lai gan Bāriņtiesu likuma 50.panta 4.punks, no likuma pieņemšanas brīža, attiecīgā punkta redakcija nav mainījies, nosakot, ka bāriņtiesa pēc tiesas pieprasījuma sniedz atzinumus, kas nepieciešami šādos gadījumos: 4) paternitātes atzīšanai vai apstrīdēšanai, autoriem gan ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā norma tiesu praksē līdz šim aktīvi nav tikusi pielietota, jo tikai 03.12.2015. Civilprocesa likumā stājās spēkā grozījumi, kas noteica papildināt likumu ar 2494.pantu, paredzot, ka lietā par paternitātes atzīšanas apstrīdēšanu tiesa pēc savas iniciatīvas vai ieinteresēto personu lūguma pieprasa

attiecīgās bāriņtiesas atzinumu un var uzaicināt tās pārstāvi piedalīties tiesas sēdē [29].

No Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta, Civillikuma 148., 156.pantiem izriet, ka bāriņtiesai bērna interesēs sniedzot tiesā prasības pieteikumu par brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanu, vai sniedzot tiesai atzinumu, ir jāvadās no bērna vislabākajām interesēm, tās samērojot ar bērna tiesībām uz identitāti un stabili ģimenisku vidi. Attiecīgais princips pēc būtības ir ievērojams, bāriņtiesai likumā noteiktos gadījumos sniedzot piekrišanu paternitātes atzīšanai, t.i., tādos gadījumos, ja bērna māte mirusi vai viņas atrašanās vieta nav zināma, un bērnam, kā nepilngadīgai personai, nav nodibināta aizbildnība (skat. Civillikuma 155.panta trešā daļa, Bāriņtiesu likuma 20.pants).

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

- 1) Civilprocesa likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.326/330 (1387/1391), 03.11.1998.
- 2) EP 15.10.1975. Konvencija par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā. Starptautisks dokuments. LR ratificēta ar Saeimas 15.05.2003. likumu „Par Eiropas Konvenciju par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā”, Latvijas Vēstnesis Nr.79 (2844), 28.05.2003.
- 3) LR Satversmes tiesas 03.06.2009. spriedums lietā Nr. 2008-43-0106. Latvijas Vēstnesis Nr.88 (4074), 05.06.2009. - 10.3.pkt.
- 4) Turpat. - 11.2.pkt.
- 5) Turpat. - 4.pkt.
- 6) Turpat. - 6.pkt.
- 7) Satversmes tiesas likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.103 (588), 14.06.1996.
- 8) Bērnu tiesību aizsardzības likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.199/200 (1260/1261), 08.07.1998.
- 9) Bāriņtiesu likums (2.pants). LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.107 (3475), 07.07.2006.
- 10) Grozījumi Bāriņtiesu likumā (2.pkt.). LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.98 (5158), 22.05.2014.
- 11) Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.- 60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012. - 83.- 84.lpp. LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 13.05.2009. spriedums lietā Nr.SK-107/2009. / Nav publicēts.
- 12) LR Ministru kabineta 02.10.2012. sēdē (protokols Nr.54, 141.§.) atbalstītā likumprojekta „Grozījumi Bāriņtiesu likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: LR Saeima/ Likumdošanas datu bāze / Komisijām nodoto likumprojektu saraksts. [http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=%28\[Title\]=*barintiesu*%29&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=%28[Title]=*barintiesu*%29&SearchMax=0&SearchOrder=4)
- 13) Rezevska, D. Judikatūra kā tiesību avots: izpratne un pielietošana / Prezentācija, 2010. Pieejams: at.gov.lv/files/uploads/files/docs/conferences/rezevska.ppt, Nerets, V. Tiesu nolēmumu saistošais spēks jeb - kas ir judikatūra? 30.05.2011. Pieejams: <http://ifinanses.lv/raksti/tiesu-prakse/citi/tiesu-nolemumu-saistosais-speks-jeb-kas-ir-judikatura/2965>
- 14) LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2004.gada tiesu prakses apkopojumu civillietu izskatīšanā par bērna izcelšanās noteikšanu, adopcijas apstiprināšanu un atcelšanu, uzturīdzekļu piedziņu no vecākiem bērna uzturēšanai, laulības šķiršanu un neesamību - 4.lpp. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas/>

- 15) Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. - 365.lpp. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012. - 80.- 81.lpp.
- 16) ECT 28.11.1984. spriedums lietā Rasmussen v. Denmark, Nr.8777/79, 41.pkt. ECT 07.02.2002. spriedums lietā Mikulić v. Croatia, Nr.53176/99, 65.pkt. ECT 12.01.2006. spriedums lietā Mizzi v. Malta, Nr.26111/02, 83.pkt. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 17) Vēbers, J. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ģimenes tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 2000. - 66.lpp.
- 18) Prokuratūras likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr. 65 (196), 02.06.1994.
- 19) Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012. - 71.- 72.lpp. ECT 12.01.2006. spriedums lietā Nr.26111/02, Mizzi v. Malta, 113.pkt., ECT 27.10.1994. spriedums lietā Nr.18535/91 Kroon and others v. the Netherlands, 40.pkt. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 20) Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012. - 72.lpp. LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 13.10.2010. spriedums lietā Nr.SPC-169/2010. / Nav publicēts.
- 21) Rīgas rajona tiesas 27.10.2009. lēmums lietā Nr.C33231409 / Nav publicēts.
- 22) Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 01.02.2010. lēmums lietā Nr.C33231409 / Nav publicēts.
- 23) Rīgas rajona tiesas 15.02.2011. spriedums lietā Nr.C33231409 / Nav publicēts.
- 24) Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 27.09.2011. spriedums lietā Nr.C33231409 / Nav publicēts.
- 25) Beinaroviča, O. Ārpus laulības kopdzīve. Tiesiskais regulējums Eiropā. Rīga: „Studentu literatūra”, 2015. - 251.lpp.
- 26) Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012. - 77.lpp. ECT 07.02.2002. spriedums lietā Mikulić v. Croatia, Nr.53176/99, 52.- 55.pkt. ECT 07.08.1989. spriedums lietā Gaskin v. United Kingdom, Nr.10454/83, 39.pkt. ECT 16.12.1992. spriedums lietā Niemietz v. Germany, Nr.13710/88, 29.pkt. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 27) ECT 12.01.2006. spriedums lietā Mizzi v. Malta Nr.26111/02, 102.pkt. ECT 28.11.1984. spriedums lietā Rasmussen v. Denmark Nr.8777/79. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 28) Aut. kol. Juridiskās metodes pamati / 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Kalniņš, E. Tiesību tālākveidošana. Rīga: SIA „Ratio iuris”, 2003. - 139.lpp.
- 29) Grozījumi Civilprocesa likumā (22.pkt.). LR likums. Latvijas Vēstnesis Nr.227 (5545), 19.11.2015.

References

- 1) Civil Procedure law. Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.326/330 (1387/1391), 03.11.1998.
- 2) EC Convention about children's laws rights, which are not born in marriage. International document. Latvian Republic ratified by the Saeima 15.05.2003. law "About European Convention about children's laws rights, which are not born in marriage", Latvian Journal Nr.79 (2844), 28.05.2003.
- 3) The Republic of Latvia Constitutional Court 03.06.2009. Judgment in Case Nr. 2008-43-0106. Latvian Journal Nr.88 (4074), 05.06.2009. - 10.3.point.
- 4) Same. - 11.2.point.
- 5) Same. - 4.point.
- 6) Same. - 6.point.
- 7) The Constitutional Court law. Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.103 (588), 14.06.1996.
- 8) Children's Rights Protection Law. Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.199/200 (1260/1261), 08.07.1998.
- 9) Orphan's Courts Law (Article 2). Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.107 (3475), 07.07.2006.

- 10) Changes in Orphan's Courts Law (2.point). Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.98 (5158), 22.05.2014.
- 11) Civil Procedure Law Comments II part (29. - 60.1 Chapter). Produced by collective authors, K.Torgān's scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2012. - 83.- 84.page. Latvian Republic Supreme Court Senate Department of Civil Cases 13.05.2009. Judgment in Case Nr.SKC-107/2009. / Not published.
- 12) Latvian Republic Cabinet of Ministers 02.10.2012 Session (protocol Nr.54, 141.š.) supported the law project „Changes in Orphan Court Law” the initial effect assessment report (annotation). available: Latvian Parliament / Legislative database / Commissions transferred law project list. Available: [http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=%28\[Title\]=*barintiesu*%29&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=%28[Title]=*barintiesu*%29&SearchMax=0&SearchOrder=4)
- 13) Rezevska, D. The case-law as law source: understanding and application / Presentation, 2010. Available: at.gov.lv/files/uploads/files/docs/conferences/rezevska.ppt, Nerets, V. Judicial decisions binding force, or - what is The case-law? Available: <http://ifinanses.lv/raksti/tiesu-prakse/citi/tiesu-nolemumu-saistosais-speks-jeb-kas-ir-judikatura/2965>
- 14) Latvian Republic Supreme Court Department of Civil Cases 2004 year law practice summary civilcase overlooking about children parentage detection, adoption approval and canceling, maintenance claims from parents for maintenance of children, divorce and lack of parenting- 4.page. Available: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas/>
- 15) Civil Procedure Law Comments Third extended edition. Produced by authors collective Prof. K.Torgān's scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2006. - 365.page. Civil Procedure law comments II part (29. - 60.1 chapter). Produced by authors collective Prof. K.Torgans scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2012. - 80.- 81.page.
- 16) European Court of Human Rights 28.11.1984. judgment in case Rasmussen v. Denmark, Nr.8777/79, 41.point. 07.02.2002. judgment in case Mikulić v. Croatia, Nr.53176/99, 65.point. 12.01.2006. judgment in case Mizzi v. Malta, Nr.26111/02, 83.point. Available: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 17) Vebers, J. Latvian Civil comments. Family rights. Riga: My property, 2000. - 66.page.
- 18) Prosecutor's Office Law. Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr. 65 (196), 02.06.1994.
- 19) Civil Procedure law comments II part (29. - 60.1 chapter). Produced by authors collective Prof. K.Torgans scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2012. - 71.- 72.page. European Court of Human Rights 12.01.2006. judgment in case Nr.26111/02, Mizzi v. Malta, 113.point., 27.10.1994. judgment in case Nr.18535/91 Kroon and others v. the Netherlands, 40.point. Available: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 20) Civil Procedure Law comments II part (29. - 60.1 chapter). Produced by authors collective Prof. K.Torgans scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2012. - 72.page. Latvian Republic Supreme Court Senate Department of Civil Cases 13.10.2010. judgment in case Nr.SPC-169/2010. / Not published.
- 21) Riga regional court 27.10.2009. sentence in case Nr.C33231409 / Not published.
- 22) Riga Regional civilcase court colleges 01.02.2010. sentence in case Nr.C33231409 / Not published.
- 23) Riga regional court 15.02.2011. sentence in case Nr.C33231409 / Not published.
- 24) Riga Regional civilcase court colleges 27.09.2011. sentence in case Nr.C33231409 / Not published.
- 25) Beinarovica, O. Extra-marital cohabitation. The legal framework in Europe. Riga: „Student literature”, 2015. - 251.page.
- 26) Civil Procedure law comments II part (29. - 60.1 chapter). Produced by authors collective Prof. K.Torgans scientific editorial staff. Riga: Courthouse Agency, 2012. - 77.page. European Court of Human Rights 07.02.2002. judgment in case Mikulić v. Croatia, Nr.53176/99, 52.- 55.point., 07.08.1989. judgment in case Gaskin v. United Kingdom, Nr.10454/83, 39.point., 16.12.1992. judgment in case Niemietz v. Germany, Nr.13710/88, 29.point. Available: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 27) European Court of Human Rights 12.01.2006. judgment in case Mizzi v. Malta Nr.26111/02, 102.point., 28.11.1984. judgment in case Rasmussen v. Denmark Nr.8777/79. Available: <http://hudoc.echr.coe.int>
- 28) Authors collective. Legal Methodology The Basics / 11 Steps in law norms application. Kalnins, E. Further development of law. Riga: SIA „Ratio iuris”, 2003. - 139.page.
- 29) Changes in Civil Procedure Law (22.point). Latvian Republic Act. Latvian Journal Nr.227 (5545), 19.11.2015.

Summary

The observations, case studies based on the empirical experience of the authors suggest that there are cases, when the procedural arrangements set out in the substantive legal norms take the upper hand over the rights of a child to protection of their personal identity. Gaps in the laws can be found when in respect to the establishment of a child's origin, the protection of their personal identity, the law formally contains the legal framework, which however of itself is not directly applicable or is difficult to apply in the settlement of a particular case. The issue affects the role/competence of state and municipal authorities in cases concerning the establishment of a child's origin, while ensuring the protection of child's rights and interests. The objective of the publication is to discover these gaps in the law and present the proposals for the improvement of the regulatory framework.

The legislator, while adopting the amendments to the Orphan's Courts Act, which came into force on 01.07.2014, setting out the restrictions on the Orphans' Court in the child's best interests to submit to court a lawsuit contesting the assumption of paternity, actually, recklessly abandoned additional procedural mechanism by which, if necessary, it was and could be possible to defend the rights of the child. There is a reason to believe that the legislator in such a way has not been able to take care of the amended normative acts to protect child's interests in the best possible way, as in the reality there may be situations, when the contesting of assumption of paternity, even in circumstances, where there has been missed the term of two years set out in the Civil Law, is in the child's interests, as in the future it may affect the child's rights to receive child support from the biological father, can affect the child's inheritance rights. The child thus may be deprived of various rights or their full use, and it contradicts their interests.

The question of further procedural arrangements with respect to the exception set out in the Orphan's Courts Act, which provides for restrictions for the Orphan's Court to bring an application to court to contest the assumption of paternity of the child in circumstances, where the entitled person has missed the two-year term set out in the Civil Law, is unclear. Neither during the period since 01.07.2014, nor previously the prosecutor's offices in Latvia did not and have not had the respective practice, although formally the regulatory framework provides for a task of the prosecutor's office to respond to law offence and provide for the proceeding to judgement of the associated therewith case in compliance with the procedure provided by law, protect the violated or disputed civil rights, legitimate interests of persons, projects the rights of the prosecutor's office and obligations in cases regulated by law to submit an application to court, to participate in the proceedings. Several structural units of the LR Prosecutor's Office, in relation to the questions asked, have expressed the view that due to absence of the respective practice, they cannot objectively express their views on the applying of the prosecutor's office in the child's best interests with an application to court to contest the assumption of the child's paternity in circumstances, where the person entitled has missed the two-year term set out in the Civil Law and this right has been restricted/denied to the Orphans' Court.

The authors believe that the logical basis is missing why the Orphans' Courts, which by law are established as specialized guardianship and trusteeship authorities and which are obliged, according to the provisions of the Orphan's Courts Act, to protect the personal and property rights and interests and rights of a child or a person under guardianship, the regulatory framework sets out a special exception, prevents/restricts the rights of the Orphan's Court to bring an application to court for contesting the paternity assumption, where it should be necessary for the protection of the child's rights and interests. The author's proposal is to restore the wording of the clause 5 of the article 16 of the Orphan's Court Act version, which was in force by 01.07.2014, i.e. that "the Orphan's Court has the right to bring claim applications and applications in the interests of a child or a person under guardianship, other than applications for capacity reduction and reconsideration and establishment of temporary guardianship." The respective regulations allow returning in full to its additional procedural framework that would enable in the broadest way, in case of such necessity, the authorities responsible for protecting the rights of the child to act and protect the child's rights and interests.